

2008 06 27

Statens Jordbruksverk
Jönköping

Hållbar användning av växtskyddsmedel

Jordbruksverkets förslag till handlingsprogram 2008 06 05, Dnr 21-6860/08

Det finns 2,5 miljoner trädgårdar i Sverige omfattande ca 300.000 hektar odlingsbar mark. Fritidsodlingens Riksorganisation FOR är en sammanslutning av femton föreningar som företräder olika slag av fritidsodling. Dessa har i sin tur för närvarande drygt 70.000 medlemmar. FOR bedriver informationsverksamhet, tillvaratar fritidsodlarnas intressen och är medarrangör för den årliga stora trädgårdsmässan Nordiska trädgårdar.

Förslaget ger en värdefull överblick över lagar, direktiv och ambitioner som är utgångspunkter för förslaget och vidare en genomgång av aktuell problematik inom området. Flera myndigheter har samverkat vid utarbetandet av förslaget. Den grupp som står bakom förslaget synes emellertid ha varit så "sampratad" att de vetat vad olika nyckelord och begrepp står för och inte alltid tänkt på att dessa ibland behövt definieras tydligare med tanke på utanförstående läsare. Motsvarande gäller även några tabeller.

FOR stöder flertalet ambitioner och förslag som framförs i programförslaget som siktar till ett giftfritt samhälle. Vi har sedan lång tid propagerat för ekologisk odling även för fritidsodlingens del. Vi eftersträvar en minimering av kemikalier och potentiella miljögifter utan att därför generellt förespråka ett dogmatiskt "kemikalieförbud". Ofarliga/oförargliga växtskyddsmedel måste kunna få användas måttfullt, bl a därför att vi annars löper betydande risker att icke godkända preparat utnyttjas på ett sätt som inte går att kontrollera och vars konsekvenser inte kan förutses (aktuella förslag till bekämpning av spanska skogssnigeln med olika oregistrerade "preparat" illustrerar detta).

Ett problem som dyker upp flera gånger är oklarheterna beträffande de använda begreppen "trädgårdsodling" (s 12), trädgård (s 16.), frukt och trädgård (s 39, 42), allmänna trädgårdar (s 25), trädgårdsgrödor, trädgårdskulturer (s 42, 65), park-trädgård (s 51), privat användning (s 12, 57), hushållen, hushållssektorn (s 40), klass 3-medel (s 57). På något ställe borde dessa olika begrepp tydligt ha preciserats och jämförts. Den enda säkra uppgiften torde vara försäljningen av klass 3-preparat, varvid måste noteras att sådana preparat i okänd omfattning även köps av andra än "hushållen".

I avsnitt 4.3.2 behandlas feromoner, mikroorganismer, växtextrakt etc och i 4.4 makrobiologiska organismer som bekämpningsmedel. Sådana växtskyddsåtgärder lämpar sig i många fall även för småskalig odling. FOR är därför bekymrad över riskerna för att dessa typer av bekämpning allvarligt försvåras av nya EU-regler. FOR tillstyrker därför förslagen i avsnitt 4.8.1 punkt 4 rörande regelförenklingar för enklare substanser, i avsnitt 4.8.4 rörande nationella bestämmelser om makrobiologiska bekämpningsmedel liksom avsnitt 10.3.6 om översyn av reglerna för att underlätta utvärdering och godkännande av makrobiologiska bekämpningsmedel för småskalig odling.

Ett problem som till synes inte ens nämns är förekomsten av "förgiftade jordar", vanligen förorsakad av tidigare verksamhet på platsen. Detta ligger utanför "hållbar användning av växtskyddsmedel" men kan från hälso- och konsument synpunkt ha likartade konsekvenser. Det är vidare viktigt att växtskyddsmedel av olika slag inte bidrar till nya problem av detta slag.

Avslutningsvis vill vi peka på att privat odling i trädgårdar, på koloniområden och motsvarande längre tillbaka spelade en viktig roll för livsmedelsförsörjningen, inte minst under två världskrig. Efter andra världskrigets slut har trädgårdarna i allt större utsträckning inriktats mot odling av prydnadsväxter, rekreation och fritidsaktiviteter (jfr SNVs aktuella rapport *Vad är friluftsliv?* med aktuella uppgifter om fritidsodlingens omfattning). - Fortsatt stigande livsmedelspriser kan nu förväntas medföra att trenden vänder och egen odling blir intressantare som komplement till inköpta matvaror. Då ökar rimligtvis efterfrågan på växtskyddsmedel för aktuella växtslag (jfr avsnitt 10.3 p 4 om små insatser av växtskyddsmedel). - Fritidsodlingen berör ca 2,5 miljoner hushåll och praktiskt taget varje hushåll om även krukväxterna medräknas. Det bör beaktas vid utformningen av information om växtskydd till allmänheten och om de regler som gäller för hanteringen av bekämpningsmedel.

Därför behövs en beredskap för att tillhandahålla bekämpningsmetoder även användbara i fritidsodlingen i ett successivt allt varmare klimat. Det behövs försök och utvecklingsarbete inriktat även mot småskalig ekologisk livsmedelsproduktion liksom resistensinriktad växtförädling även inriktad mot småskalig odling. Utöver dåliga odlingsresultat finns risker att en utbredd fritidsodling fungerar som spridningshärddar för skadegörare som hotar även den yrkesmässiga odlingen. Vi instämmer därför i vad som står om sortval i avsnitt 7.2.2 och om kunskapsförsörjning i avsnitt 7.2.4.

För Fritidsodlingens Riksorganisation

Göran Svanfeldt
ordförande

Solveig Sidblad
trädgårdskonsulent